

DOKTORANTŪROS STUDIJŲ DALYKO SANDAS

Dalyko pavadinimas	Mokslo kryptis (šaka) kodas	Fakultetas	Katedra
Baltų religija ir mitologija	04H	Filologijos	
Studijų būdas	Valandų skaičius	Studijų būdas	Valandų skaičius
Paskaitos		Konsultacijos	24
Individualus	182	Seminarai	6
Kreditų skaičius			7,5

Dalyko anotacija

Kurse studijuojama baltų religija ir mitologija, jos bendriausi bruožai ir specifika, raidos ypatumai. Kalbama apie baltų religijos ir mitologijos istoriją, geografiją ir semiotinę struktūrą.

Kurse supažindinama su baltų religijos ir mitologijos šaltiniais, ypatingą dėmesį skiriant istoriniams šaltiniams ir tautosakai, kurie įvertinami pasiremiant patikimumo ir autentiškumo kriterijais.

Aptariami baltų bei atskirų baltų kilčių (prūsų, lietuvių, latvių) mitologijos duomenys. Supažindinama su baltų panteonu, aukščiausio ir žemesnio rango dievybėmis, taip pat ir su „žemesniosios mitologijos“ būtybėmis. Nemaža dėmesio skiriama mitiniam vaizdynui, įvairiopoms mitinių vaizdinių kombinacijoms, neretai sudarančioms logiškas sistemas.

Norima pademonstruoti baltų religijos ir mitologijos savitumą tarptautiniame kontekste ir jos sąsajas su kitų tautų mitologinėmis tradicijomis. Aiškinama baltų mitologijos duomenų reikšmė atkuriant indoeuropiečių dvasinę kultūrą, taip pat – lyginamiesiems senųjų religijų tyrinėjimams.

Pagrindinė literatūra

- Baltų religijos ir mitologijos šaltiniai . Sudarė Norbertas Vėlius., t.I -1996, t.II – 2001, t.3 – 2003, t.4 – 2005, Vilnius.
- Rimantas Balsys. Lietuvių ir prūsų dievai, deivės, dvasios: nuo apeigos iki prietaro. Klaipėda, 2010.
- Gintaras Beresnevičius. Dausos. V., 1990.
- Gintaras Beresnevičius. Baltų religinės reformos. V., 1995.
- Gintaras Beresnevičius. Lietuvių mitologija ir religija: sisteminė studija. Vilnius, 2004.
- Marija Gimbutienė. Baltai priešistoriniais laikais. Vilnius, 1985.
- Marija Gimbutienė. Senoji Europa. Vilnius, 1996.
- Algirdas Julius Greimas. Tautos atminties beiėškant: Apie dievus ir žmones. V.–Chicago,1990.
- Lietuvių mitologija, t. 1, parengė Norbertas Vėlius - 1995, t.2 – 1997, t. 3, sudarė Norbertas Vėlius ir Gintaras Beresnevičius – 2004, Vilnius.
- Nijolė Laurinkienė. Senovės lietuvių dievas Perkūnas: kalboje, tautosakoje, istoriniuose šaltiniuose. – Tautosakos darbai, [t.] IV(XI). Vilnius, 1996.
- Dainius Razauskas. Vėjūkas. Vilnius, 2004.
- Pēteris Šmitas. Latvių mitologija. Vilnius, 2004.
- Vladimir Toporov. Baltų mitologijos ir ritualo tyrimai. Sudarė Nikolai Mikhailov. Vilnius, 2000.
- Daiva Vaitkevičienė. Ugnies metaforos. Vilnius, 2001.
- Norbertas Vėlius. Mitinės lietuvių sakmių būtybės. Vilnius, 1977.
- Norbertas Vėlius. Chtoniškasis lietuvių mitologijos pasaulis. Vilnius, 1987.
- В. В Иванов, В. Н. Топоров. Балтйская мифология. – Мифы народов мира, т. 1. Москва, 1980, с. 153–159.

Konsultuojančiųjų dėstytojų vardas, pavardė	mokslo laipsnis	pedag. vardas	Svarbiausieji darbai mokslo kryptyje (šakoje) paskelbti per pastaruosius 5 metus
Nijolė Laurinkienė	Hum. m. habil. dr.		<p>Straipsniai užsienio recenzuojamuose periodiniuose ir testiniuose leidiniuose</p> <p>1.Лауринкене, Н. Образы земли и змеи и их корреляция в литовских заговорах // Заговорный текст: генезис и структура. - Москва, 2005, с.348-354. - ISBN 5-85759-331-X.</p> <p>2. Лауринкене, Н. Литовская устная традиция о связи змеи с жизнью и её возникновением // Балтийские перекрестки: этнос, конфессия, миф, текст. – Санкт-Петербург, 2005, с. 232-253. - ISBN 5-02-026417-2.</p> <p>3. Laurinkienė, N. The First Thunder as a Hierophanic Experience in Lithuania // Cosmos. The Journal of the Traditional Cosmology Society, vol. 19, Number 1(2003).- Edinburgh, 2006, p. 43-61. - ISSN 0269-8773.</p> <p>4. Laurinkienė, N. La imagen del cielo y los motivos de la creación del Sol en la mitología báltica. – Culturas populares. Revista electronica [Alacala miesto (Ispanija) universiteto elektroninis žurnalas], 2008, Nr.6. - ISSN: 1886-5623; http:// www.culturas populares.</p> <p>5. Laurinkienė, N. La imagen del cielo y los motivos de la creación del Sol en la mitología báltica // <i>Culturas populares: Revista electronica</i> [Alcalá de Henares miesto (Ispanija) universiteto elektroninis žurnalas], 2008, nr.6, prieiga per internetą: <http:// www.culturaspopulares> - ISSN 1886-5623.</p> <p>6. Лаўрынкене, Н. Тэма касмагоніі ў літоўскім апавядальным фальклоры // <i>Druvis: Альманах цэнтру этнакасмалогіі</i>, 2, Менск, 2008, р. 41-50.</p> <p>7. Лауринкене, Н. Земля-мать в литовской народной традиции // <i>Балто- славянские исследования</i>, XVIII, Москва, 2009, р. 486-</p>

503. – ISBN 978-5-9551-0299-3.

8. Laurinkienė, N. Das Opfern des Schweins in der baltischen Tradition // *Studia Mythologica Slavica*, XII, Ljubljana, 2009, p. 343-352. – Santr. slovèn. – ISSN 1408-6271.

Straipsniai

Lietuvos recenzuojamuose periodiniuose ir
tęstiniuose mokslo leidiniuose

9. Laurinkienė, N. Motina Žemyna baltų deivių kontekste. I dalis: Tacito *mater deum*, trakų-frygų *Σεμέλη*, latvių *Zemes māte*, *Māra*, lietuvių bei latvių Laima, Laumė ir lietuvių Austėja // *Liaudies kultūra*, 2007, Nr. 2 (113), p. 9-19. – Santr. angl. ISSN 0236-0551.

10. Laurinkienė, N. Motina Žemyna baltų deivių kontekste. II dalis: lietuvių Krūminė, Javinė, Dirvolira, Gabija, Ponikė, Medeina ir Žvorūna, Ragana, Veliona (latvių *Veļu māte*), Giltinė // *Liaudies kultūra*, 2007, Nr. 3 (114). – Santr. angl. ISSN 0236-0551.

11. Laurinkienė, N. Pagirniai – podėlio sergėtojai // *Tautosakos darbai*. – 2008, t. 35, p. 231-248. – Santr. angl. - ISSN 1392-2831.

12. Laurinkienė, N. Lietuvių žemės deivės vardai // *Tautosakos darbai*. – 2008, t. 36. p.73-85. – Santr. angl. - ISSN 1392-2831.

13. Laurinkienė, N. Sambariai arba Trejos devyneros // *Liaudies kultūra*, 2009, nr.2 (125), p. 9-15. – Santr. angl. – ISSN 0236-0551.

14. Laurinkienė, N. Žemės motinos kategorijos dievybė: ištakos ir raida // *Senovės baltų kultūra. Tai, kas išlieka*, Vilnius, 2009, p. 209-230. - Santr. angl. – ISBN 978-609-401-027-9.

Dainius Razauskas

Hum. m.
dr.

1. Древнеиндийский *Varuna* в свете балто-славянских мифологических представлений о «рыбном короле-пастухе» // *Acta Orientalia*

Vilnensia, V, Vilniaus universiteto leidykla, 2005, p. 79–91.

2. Dvaras ir Dvargantas // Liaudies kultūra, 2005, Nr. 2, p. 8–19.

3. Об одном вероятном балтийском соответствии имени Орфея как «убитого молнией» // Балканские чтения 8: В поисках «западного» на Балканах (предварительные материалы), Москва: Институт славяноведения РАН, 2005, с. 138–144.

4. Sielos lygmenys: įžanginės pastabos didelei temai // Žmogaus samprata tradicinėje kultūroje: Konferencijos medžiaga, Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras, 2005, p. 54–69.

5. (в соавторстве с Т.В. Цивьян) Из мифологического bestiария: *Еж* в космогонических преданиях (балто-балканский ареал) // Балтийские перекрестки: Этнос, конфессия, миф, текст, Санкт-Петербург: Наука, 2005, с. 197–231.

6. Ретрский морской кабан в свете балто-славянских быличек о «рыбном пастухе» // Балтийские перекрестки: Этнос, конфессия, миф, текст, Санкт-Петербург: Наука, 2005, с. 254–267.

7. *Ritimai* – lietuviškas ritualo pavadinimas ir jo kilmė // Senovės baltų kultūra 7: Gamta ir religija, Vilnius: Versus aureus, 2006, p. 220–275.

8. Символика рыбы, связанная с нижним миром и смертью, в балто-славянской традиции // Балто-славянские исследования XVII, Москва: Индрик, 2006, с. 295–352.

9. Сомнения в заимствовании лит. *miùstas* ‘город’ из славянского // Этнокультурные и этноязыковые контакты на территории Великого княжества Литовского: Материалы Международной научной конференции. Москва: Новое издательство, 2006, с. 102–111.

10. Sustabarėjusi sąmonė: „Dvasinės stabmeldystės“ samprata (sekant lietuvių žodžio *stabas* vidinėmis sąsajomis) // Kultūrologija, 14: Rytai–Vakarai: Komparatyvistinės studijos. Vilnius: Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2006, p. 224–244.

11. (в соавторстве с М. Завьяловой) Летающие животные и поющие рыбы, или Круговорот превращений в поэзии Сигитаса

Гяды // На меже меж голосом и эхом: Сборник статей в честь Татьяны Владимировны Цивьян. Москва: Новое издательство, 2007, с. 110–133.

12. Балтийский комментарий к толкованию имени Орфея как «убитого молнией» // Восток и Запад в балканской картине мира: Памяти Владимира Николоевича Топорова. Москва: Индрик, 2007, с. 57–77.

13. Krosnies mitinis vaizdynas (apžvalga) // Žmogus ir jo gyvenamoji aplinka: Konferencijos medžiaga, Vilnius: Lietuvos liaudies kultūros centras, 2007, p. 155–166.

14. Iš baltų mitinio vaizdymo juodraščių: AITVARAS // Liaudies kultūra, 2008, Nr. 6, p. 8–25.

15. *Auka ir aukuras*: Žodžių kilmė bei semantinė motyvacija // Acta Linguistica Lithuanica, LVIII (= Lietuvių kalbotyros klausimai, 58). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008, p. 17–51.

16. Vytis simbolikos požiūriu: Baltas raitelis su iškeltu kalaviju raudoname lauke. Vilnius: Aidai, 2008, 81 p. [studija]

17. Белы вершнік з узнятым мячом на чырвоным фоне: Сімволіка герба Вялікага Княства Літоўскага // Druvis: Almanach Centru etnakasmalogijai «Kryxja», II. Менск, 2008, p. 137–155.

18. „Mėnuo kaktose“: *Laukis* lietuvių tradicijoje ir kai kurios netikėtos sąsajos // Tautosakos darbai, XXXVI. Vilnius: Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, 2008, p. 86–100.

19. Dėl *sekančio* klausimo // Kalbos kultūra, 81. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2008, p. 224–235.

20. (in common with V. Vaitkevičius) The Mythological Moon Horse as Reflected in Baltic Archaeology, Folklore, and Linguistics // Astronomy and Cosmology in Folk Traditions and Cultural Heritage / Edited by Jonas Vaiškūnas, Klaipėda: Klaipėda University Press, 2008, p. 71–77.

21. „Pasaulio sutvėrimo“ vaizdiniai – konceptualaus mąstymo mitinis pamatas // Mokslo darbai: Religija ir kultūra, 2008, 5(1), p. 74–87.

		<p>22. Рыба как символ (воз)рождения и жизни // Балто-славянские исследования XVIII. Москва: Индрик, 2009, с. 528–567.</p> <p>24. Iš baltų mitinio vaizdino juodraščių: КАУКАС // Liaudies kultūra, 2009, Nr. 1, p. 11–23.</p> <p>24. Iš baltų mitinio vaizdino juodraščių: AUSTĖJA // Liaudies kultūra, 2009, Nr. 2, p. 16–21.</p> <p>25. Iš baltų mitinio vaizdino: АДАТА // Liaudies kultūra, 2009, Nr. 6, p. 15–17.</p> <p>26. Мифологическая составляющая славянской ихтиологической терминологии // Studia mythologica slavica, XII. Ljubljana, 2009, p. 321–336.</p> <p>27. «Лысая луна» в балто-славянской традиции // Балто-славянские культурные контакты: Сборник статей / Составитель, ответственный редактор Янина Курсите. Рига: Мадрис, 2009, p. 305–317. = Plikrauris mēness baltu-slāvu tradīcijā // Baltu un slāvu kultūrkontakti: Rakstu krājums / Sastādītāja un atbildīgā redaktore Janīna Kursīte. Rīga: Madris, p. 20–31.</p>

Patvirtinta Jungtinėje doktorantūros komisijoje 200 m. mėn. d., protokolo Nr.

Komisijos pirmininkė